

*Κυρ. Ρ. Μεγαρίδης
Καθηγητής*

ΙΩ. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΙΣ

ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΕΚΦΩΝΗΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ

ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΑΥΤΟΥ

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

ΤΥΠΟΙΣ ΣΠ. Ν. ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΥ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

1881

167448
(B13256)

Π. ΧΙΩΤΟΥ

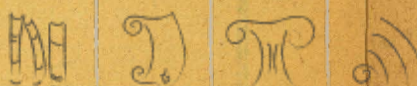
Π. ΧΙΩΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ

Ἰωάννης Σταματέλος, Λευκάδιος, γεννηθεὶς τὸ 1822 Μαΐ-
ου 14, ἐκ γονέων εὐκαταστάτων, Νικολάου καὶ Ἀναστασίας,
τὰς πρώτας αὐτοῦ γνώσεις ἀπέκτησεν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς
πατρίδος, δεῖξας ἀείποτε διακαῆ περὶ τὰ γράμματα ζῆλον, καὶ
φιλοπονίαν ἐξαιρετικὴν. Ἐπέδωκε δὲ ἰδίως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν
καὶ Λατινικὴν Φιλολογίαν καὶ εἰς τὰ Μαθηματικά· εὐχῆττον
δὲ ἐγένετο τρίβων καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας καὶ προπάντων εἰς
τὴν Ἰταλικὴν καὶ Γαλλικὴν. Τὸ 1850 ἐστάλη παρὰ τῶν γο-
νέων πρὸς ἀπόκτησιν εὐρυτέρων γνώσεων εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πα-
νεπιστήμιον, ὅπου καταταχθεὶς εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν,
ἤκροασατο ἐπὶ τετραετίαν τοὺς καθηγητάς Ἀσώπιον, Φίλιππον
Ἰωάννου, Ραγκαβῆν, Κουμανοῦδην, Καστόρχην καὶ ἄλλους. Τε-
λειόφροιτος δὲ γενόμενος, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν φίλην πατρίδα, ἔνθα
ὅτε μὲν διὰ τῆς κατ' ἰδίαν διδασκαλίας του τὴν πᾶντι νε-
ολαίαν ἐφώτιζεν, ὅτε δὲ διὰ τῶν σπουδαίων διατριβῶν του
τὰ Περιοδικὰ Κερκύρας καὶ Ἀθηνῶν καταπλούτιζε, καὶ πάντοτε
φίλος ἀχώριστος τῆς πλουσίας Βιβλιοθήκης του διετέλει.

Μετ' ὀλίγα δ' ἔτη νυμφευθεὶς τὴν ἀγαθὴν νέαν Φιλαρέ-
την Καββαδία, ἔλαβεν ἐξ αὐτῆς ὡς παρὰ Θεοῦ δῶρον, τρία
χαριέστατα τέκνα, Νικόλαον, Ἀναστάσιον καὶ Ὀλγαν. Ἀφ' ἐ-
νὸς μὲν ἡ φήμη τῶν ἐν τῇ πατρίδι εὐμεθόδων αὐτοῦ παρα-
δόσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ κατὰ καιροὺς ἐν Περιοδικοῖς ἐκδιδό-
μεναι σπουδαῖαι διατριβαὶ του δὲν ἐβραδυναν νὰ τὴν ὑψώσω-
σιν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Καθηγητοῦ ἐν τῷ τότε Λυκείῳ, καὶ νὰ
καταστήσωσι γνωστὸν τὸ ὄνομά του εἰς τὸν Φιλολογικὸν
κόσμον. Αἱ εὐφραδεῖς ρητορικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ παραδόσεις του
ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν οὐ μόνον μαθητῶν, ἀλλὰ καὶ πολλῶν
ἐπὶ τούτῳ προσερχομένων ἀκροατῶν. Ἐκτοτε καὶ ὁ ἀρίστος ποι-
μενάρχης Λευκάδος Γρηγόριος ἀνέθετο αὐτῷ τὴν ἀπό τοῦ Ἀμ-
βωνος διδασκαλίαν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Μεγάλης τεσσαρακο-
στῆς. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐπὶ δεκαετίαν ὄλην ὁ Σταματέλος ἐξετέλει
μετ' ἀπαραδειγματίστου ζήλου, ἐπαυξάνων οὕτω τὸν πρὸς αὐ-
τὸν σεβασμὸν καὶ ἀγάπην τῶν συμπολιτῶν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΟΣ
ΔΗΜΟΤΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΡΑΚΤΗΡΙΑ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥΡΙΟΥ

φιλόπονος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἐβράδυνε νὰ σχετισθῇ μετὰ πολλῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ λογίων ἀνδρῶν, καὶ νὰ καταλεχθῇ ὡς μέλος ἐνεργόν εἰς διαφόρους Συλλόγους. Οἱ Ζαμπέλιοι, ὁ τε τραγικός καὶ ὁ μεσαιονολόγος, ὁ φιλόσοφος Βράϊλας, ὁ ἀρχαιολόγος Ραγκαβῆς, ἡ Πριγγίπισσα Δόρα-Ιστρία, ὁ φιλόλογος Αἰμ. Τυπάλδος, ὁ ἔφορος τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης Ἰω. Βελοῦδος, ὁ γνωστός καθηγητὴς Ἰω. Ῥωμανός, ὁ μεσαιονοδότης Κωνστ. Σάθας, ὁ ἐθνικός ποιητὴς Ἀρ. Βαλαωρίτης, ὁ γραμματολόγος Σ. Δε-Βιαζης, ὁ ἀρχαιολόγος Ὁθων Ριεμάνν, ὁ ιστοριογράφος Π. Χιώτης καὶ πλείστοι ἄλλοι τῶν ὁμογενῶν καὶ ξένων λογίων ἐτήρουν σπουδαίαν μετὰ τοῦ Σταματέλου ἀλληλογραφίαν.

Μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος, καταργηθέντος τοῦ ἐν Λευκάδι Λυκείου οὗ οὐκ ἔστιν ὁ Σταματέλος ἐδίδασκεν ὡς καθηγητὴς, διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῷ ἐν Λευκάδι Γυμνασίῳ, ἀλλὰ μετ' οὗ πολὺ καταργηθέντος καὶ τούτου, διωρίσθη Σχολάρχης εἰς τὸ ἐκεῖ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον.

Ἐνῷ ὁ φιλήσυχος οὗτος τῶν Μουσῶν θιασώτης ἤρθεσκετο εἰς τὸν σπουδαῖον δῖον του, καὶ ἐνετρώφα εἰς τοὺς κόλπους τῆς εἰρηνικῆς οἰκογενείας του, δοξάζων τὸν Ὑψιστον καὶ εὐλογῶν τὰ τέκνα του, μακρὰν δὲ πάντοτε τῶν πολιτικῶν διαπληκτισμῶν καὶ θορύβων διάγων, καὶ ἀείποτε ἐν μέσῳ τῶν βιβλίων του ἀσχολούμενος καὶ φοιτῶν, ἡ φθονερά μοῖρα ἠθέλησε νὰ δηλητηριάσῃ τὰς ἡμέρας του, ἐξαρπάσασα ἐσχάτως τὸ τρυφερόν αὐτοῦ τέκνον Ἀναστάσιον, καὶ ρίψασα αὐτόν τε καὶ τὴν σύζυγόν του εἰς θλίψιν ἀπαρμύθητον. Οὐδεὶς ὄλβιος ἐν τῷ βίῳ!

Ἀπεβίωσεν ὁ σπουδαῖος οὗτος ἀνὴρ τῇ 14 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1881.

Συγγραμματα.

- Διατριβαὶ περὶ τῆς ἀρχαίας Λευκάδος. Ἀθῆν. 1851.
- Ρητορικὴ, θεωρία καὶ ἐφαρμογή. Ζάκυνθ. 1862.
- Χρονολογία, Μαθηματικὴ καὶ Ἱστορικὴ. Ζάκυνθ. 1863.
- Γυναικολόγιον, ἥτοι αἱ σοφὲς γυναῖκες κτλ. Ζάκυνθ. 1864.
- Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ Λατινικὸν τοῦ εἰς Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε'. διθυράμβου τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ Ἀριστ. Βαλαωρίτου. Ζάκυνθ. 1872.
- Μετάφρασις ἐκ τοῦ Λατινικοῦ εἰς τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν τῆς ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Μ. Βιαγγίνῃ ὁδῆς εἰς τὰ γενέθλια τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου τοῦ Α'. Ζάκυνθ. 1873.
- Βοήθημα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Τεχνολογίαν. Λευκ. 1875.
- Ὁρθογραφικὸν τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων γλώσσης, βρα-

βευθὲν ἐν τῷ Ζωγραφείῳ διαγωνίσματι. Ζάκυνθ. 1876.

— Μυρολόγια Λευκάδος ἀνέκδοτα μετὰ γλωσσικῶν προλεγομένων. Ζάκυνθ. 1876.

— Φθογγολογία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς νεωτέρας γλωσσολογίας Ζάκυνθ. 1878.

— Βιογραφία τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου. Ζάκυνθ. 1879.

— Λόγοι διάφοροι.

— Πλείστοι διατριβαί, Ἀρχαιολογικαί, Γλωσσολογικαί, Μεσαιωνολογικαί, Κριτικαί κτλ. δημοσιευθεῖσαι εἰς διάφορα περιοδικὰ Κερκύρας, Ἀθηνῶν, Ζακύνθου κτλ.

ΕΝ ΒΛΕΜΜΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

ὁ π ο

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΔΕ ΒΙΑΖΗ

Πᾶς ἄνθρωπος πρέπει κατὰ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ νὰ τιμᾷ τὴν πατρίδα καὶ νὰ ἐργάζεται εὐκρινῶς πρὸς ὄφελος τῶν συμπολιτῶν τῆς ἐν γένει πατρίδος αὐτοῦ. Εἰς τῶν μάλιστα σπανίων τούτων ἀνθρώπων, διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἦτο ὁ πρὸ ἡμερῶν ἀποβιώσας Ἰωάννης ὁ Σταματέλος, ἄριστος τῶν φίλων μου. Ὁ Σταματέλος δὲν εἶνε ἐκ τῶν μάλιστα ἐπισήμων Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐκ τῶν μάλιστα ὠφελισαντῶν τὴν ἡμετέραν γραμματολογίαν, ἰδίως δὲ τὴν δημοτικὴν. Περισσότερον δὲ εἶνε ἀξιεπαινος καθότι ζῶν ἐν μικρῷ νησιδίῳ ἄνευ μέσων, μεταξὺ οἰκογενειακῶν δυστυχιῶν, ἐμελέτα ἀείποτε πρὸς ὄφελος τῆς πατρίδος. Οἱ προσφιλέστεροι αὐτοῦ φίλοι, ἦσαν τὰ διδύμια, καὶ ὁ ἀσπονδότερος αὐτοῦ ἐχθρὸς, ἡ ἀργία, ἐν ᾗ ἡ ἀργία ἀχώριστος εἶνε φίλος τῶν πλείστων Ἑλλήνων. Διὰ τῆς μελέτης αὐτοῦ προέκοπτε ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Ἡ ἀληθὴς πρόοδος εἶνε βραδεῖα. Ὁ Δὲ Μαίστρ λέγει ὅτι τὸ μέγα μυστήριον τῆς καλῆς ἐπιτυχίας συνίσταται νὰ γνωρίζῃ τις νὰ περιμένῃ. Αἱ μεγάλαι δυσκολαίαι δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀποθαρρύνωσι· μᾶς εἶνε μάλιστα ὠφέλιμοι, διότι, ἐὰν ὑπερβάλωμεν αὐτάς, ἐπιχειροῦμεν ἄλλας δυσκολοτέρας. Ὁ Σταματέλος συνέγραψε πολλὰ ἐπωφελῆ. Ἀνέκδοτα ἔχει ἡμεῖς καὶ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν καὶ ἄλλας διδασκαλικὰς,

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ
ΜΟΥΣΙΚΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ

φιλολογικὰς καὶ ιστορικὰς διατριβὰς· ἐγὼ δὲ ρίπτω τῶρα μόνον ἐν ἀσθενὲς δλέμμα ἐπὶ τῶν δημοσιευθέντων ἔργων αὐτοῦ.

Αἱ περὶ τῶν ὀνομάτων, πόλεων, ἰσθμοῦ, λιμένων, κατοίκων τῆς ἀρχαίας Λευκάδος καὶ τοῦ ἀκρωατηρίου Λευκάτα διατριβαὶ εἶνε ἀξιόλογαι, ἀναλογιζόμενος ὅτι εἶνε τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἔργον, ὅπερ ἐξέδωκε μαθητῆς ἐτι ὢν. Μὴ ἔχων τότε τὰ κατάλληλα βοηθήματα δὲν ἠδύνατο, μ' ἔγραφε πρὸ δύο ἐτῶν, νὰ πραγματευθῇ καλῆτερον. Κατὰ τὸν Πλούταρχον πρέπει νὰ εὐρίσκηται εἰς μεγαλοπόλεις ὁ ἐπιχειρῶν πονήματα σπουδαῖα.

Διορισθεὶς καθηγητῆς τῆς ρητορικῆς, τῆς συνθέσεως καὶ τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Λυκείῳ Λευκάδος, ἀμέσως συνετάξατο πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐπίτομον Ψυχολογίαν καὶ Λογικὴν, ἣν ὁ φιλόσοφος Βράϊλας εὗρεν ἀκριβεστάτην καὶ καθ' ὅλα ἄριστα». Τότε, πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, συνετάξατο τὴν Ρητορικὴν καὶ τὴν Χρονολογίαν Μαθηματικὴν καὶ Ἰστορικὴν. Εἰς μὲν τὴν Ρητορικὴν περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν σύντομον καὶ ὅσον ἠδυνήθη σαφῇ ἀνάπτυξιν τῶν κανόνων τῆς τέχνης μετὰ παραδειγμάτων. Ὁδηγὸς δὲ ἔλαβε τὸν Ἀριστοτέλην τὸν Ἑρμεγένην, τὸν Μπλαίρ, τὸν Βάμβαν καὶ τὸν Παμπούκην. Διήρесе δὲ τὸ ἔργον εἰς δύο βιβλία· εἰς μὲν τὸ πρῶτον πραγματεύεται περὶ τῆς θεωρίας τῆς ρητορικῆς, εἰς δὲ τὸ ἄλλο περὶ τῆς ἐφαρμογῆς. Τὴν δὲ Χρονολογίαν συντάττων εἶχεν ὀδηγὸς τὸν Κουμαν, τὸν Βολφιον, τὸν Γασένδον καὶ ἄλλους. Τὸ ἔργον τοῦτο ναὶ μὲν εἶνε σύντομον ἀλλὰ καταλλήλον διὰ μαθητὰς, διότι καλῶς πραγματεύεται περὶ τῶν μερῶν τοῦ χρόνου, περὶ τῶν ἡμερολογίων, ἐποχῶν, χρονολογικῶν προβλημάτων, καὶ, ἐν παραρτήματι, περὶ τῆς Ἰουλιανῆς περιόδου, τοῦ κύκλου τοῦ Ἰνδικτιόνων, τοῦ ἡμερολογίου τῶν Βαβυλωνίων καὶ Αἰγυπτίων καὶ περὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ναβονοσσόρου. Ἡ μόνη προσπάθεια τοῦ Σταματέλου ἦτο νὰ καταστήσῃ τὰ ρηθέντα αὐτοῦ πονήματα κατὰ μὲν τὴν ὕλην οὐσιώδη, κατὰ δὲ τὴν μέθοδον γόνιμον. Εἶνε στοιχεῖα διὰ μαθητὰς τοῦ τότε Λυκείου, ὥστε δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν μεγάλας ἀπαιτήσεις.

Ὁ Σταματέλος ὅπως ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς Ἑλληνίδας τὸν περὶ τὰς ὑψηλοτέρας μαθήσεις ἔρωτα, συνετάξατο τὸ Γυναικολόγιον, ἥτοι μνείαν τῶν σοφῶν γυναικῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐλλειπέστατον· ὀδηγὸς εἶχε τὸν Σόελ, Μπουλιέ, Πεινιότον, Βορρέ, τὸν Συναξαριστὴν κλ. Δὲν ἤρκουν πρὸς συλλογὴν ὅλων τῶν διαλαμψάντων γυναικῶν. Ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἤρχετο ὁ Σταματέλος ἀπὸ καρδίας ὅπως τὰ σεβαστὰ τῶν νέων Ἑλληνίδων ὀνόματα, στεφανθέντα μὲ τὴν ἀθάνατον δάμνην τοῦ Παρθενίου μας, γίνωσιν ἕξια νὰ

στολίσωσι τὴν δευτέραν ἐκδοσιν τοῦ Γυναικολογίου. Ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ γυναῖκες τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος καθ' ὅλου δὲν σκέπτονται νὰ μελετῶσιν ὅπως τιμῶσι τὴν πατρίδα! Μόνη ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ διαμένουσα κλεινὴ συμπολίτριά καὶ φίλη ἡμῶν Μαργαρίτα Ἀλβάνη Μηνιάτου, τιμᾷ πράγματι τὴν σημερινὴν τὴν Ἑλληνικὸν ὄνομα, ἀλλὰ πλουτίζει ξένας φιλολογίας. Ἐξέδωκεν ὁ Σταματέλος τὰς ἐκδοθείσας καὶ ἀνεκδότους ἐπιγραφὰς τῆς Λευκάδος μετὰ διασαφίσεων, ἐν αἷς φαίνεται λόγιος μᾶλλον ἢ εἰδικός. Συνέγραψε λίαν ἀξιολόγους διατριβὰς ἀφωρώσας τὴν νεωτέραν ἡμῶν φιλολογίαν, οἷας, — Ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ὡς πηγὴ πρὸς πλουτισμὸν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς — Ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ὡς παραγωγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς — Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ J (ἰώτ) ἐν τῇ δημοτικῇ κλ. Ἐπιστολάς ἀνεκδότους λογίων ἀνδρῶν τοῦ 11 αἰῶνος ἐδημοσίευσεν ἐπίσης μετὰ προλεγομένων κριτικῶν καὶ βιογραφικῶν. Συνέγραψεν ἐτι παρατηρήσεις κριτικὰς περὶ ἀνεκδότων ἀποσπασμάτων τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ ἱστορικοῦ, περὶ τῶν δέκα ζητημάτων τοῦ Φωτίου, τῇ βάσει ἀρχαίου χειρογράφου εὐρεθέντος ἐν Λευκάδι, περὶ τῶν ποιητικῶν τρόπων τοῦ Χοιροβοκοῦ, τῇ βάσει ἀρχαίου χειρογράφου εὐρεθέντος ἐν Λευκάδι, καὶ περὶ ἄλλων φιλολογικῶν καὶ ιστορικῶν ζητημάτων. Συνέγραψε δὲ διαφόρους βιογραφίας τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ὠραίαις τέχναις διαλαμψάντων καὶ συμπλήρωμα εἰς τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν τοῦ κ. Σάθα. Εἰς ἐλληνικοὺς ἀρχαίους στίχους μετέφρασε τὴν λατινικὴν μετρίαν ᾠδὴν τοῦ κ. Μάρκου Βιαγκίνη εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον Α' καὶ εἰς λατινικὴν πεζογραφίαν τὸ ποίημα τοῦ Βαλαωρίτου εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον Ε'. Ὁ Σταματέλος ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν στιχουργῶν, τῷ 1850 ἐστιχεύρησε τὴν περιδείαν τοῦ ἀρμοστοῦ Οὐάρδου, ἥτις μεταφρασθεῖσα ἀγγλιστὶ ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας πονήματι The ionian islands; what they have lost and suffered under the thirty five years' administration.

Σπουδαῖον βεβαίως διὰ τὴν Ἑλλάδα ἔργον εἶνε τοῦ Σταματέλου ἡ Φθογγολογία τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς νεωτέρας γλωσσολογίας. Ἡ φθογγολογία, ἥτις εἶνε ἡ βάση τῆς συγκριτικῆς γραμματικῆς καὶ τῆς ἐτυμολογίας, ὀφείλεται ἰδίως τῷ Γρίμμ καὶ εἰς τοὺς πρὸς τὰ ἔχνη αὐτοῦ βαδίσαντας Ράουμπερ, Μπόππε, Λέπισιους, Σχλάιχερ, Κούρτιους κλ. Ὁ Σταματέλος συγγράφων τὸ πολυτιμὸν τοῦτο, διὰ τὴν Ἑλλάδα, σύγγραμμά, εἶχε βοηθοὺς τὸν Μπαϊλλὺ τὸν Μπωδρὺ, τὸν Μπόππε, τὸν Μπουρνόφ, τὸν Γουάρδιαν, τὸν Κόντον, τὸν Κ. Οἰκοδόμου, τὸν Κ. Περδανίαν κλ. Ἡ ἡμετέρα γλωσσολογία βαθεῖαν δεξιὰς ἀπὸ τῶν ἐκείνων ἐκπαιδευμένων πρὸς τὸν Σταματέλον, διότι ἐπλή-

ΙΔΙΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ρωσεν, ὅπως δὴποτε, κενού τῆς ἡμετέρας πτωχαλαζόνος φιλολογίας. Δυστυχῶς ἐπὶ τὰς τοιαύτας ξηρὰς μὲν, πλήν ἐπωφελεῖς τὰ μέγιστα μελέτης, οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων Ῥωγίων μετὰ ζήλου ἐγκύπτει, ἐνθ' ἐν Εὐρώπῃ οἱ σπουδαιότεροι καταγίνονται.

Οἱ ἀποθησαυρίζοντες ὅ,τι ἀνήκει τῷ ἑλληνικῷ λαῷ, σπουδαίαν καὶ ἐθνικὴν ἄμα ἐπιχείρισιν πράττουσι, καθότι διδουσι πολύτιμον ὕλην εἰς τὸν μέλλοντα ν' ἀναγράψῃ τὸν βίον τῶν νέων Ἑλλήνων. Ὁ Σταματέλος ὄχι μόνον λέξεις καὶ φράσεις τῆς Λευκάδος συνέλεξε καὶ ἐδημοσίευσεν, ἀλλὰ τὰ τοῦ γάμου ἡθῆ καὶ ἔθιμα, τὰς προλήψεις καὶ δυσειδαιμονίας, τὰ τῆς γεννήσεως καὶ τὰ περὶ τῶν στοιχείων. Χάριν τοῦ Σταματέλου πολλὰ περὶ τοῦ βίου τῶν Λευκαδίων ἐγένοντο γνωστά. Εἰς τὸν Σταματέλον ὀφείλομεν ἐπίσης καὶ ἀνέκδοτα τραγουδία τῆς Λευκάδος. Ἐν τῷ Περιδικῷ Π λ ἄ τ ω ν ι ἐδημοσίευσεν συλλογὴν ἡρωϊκῶν, ἑορταστικῶν καὶ οἰκογενειακῶν ἀνεκδότων δημοτικῶν ᾠσμάτων, καὶ, ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ, λίαν περιπαθῆ, ἀφελῆ καὶ εὐφάνταστα ἀνέκδοτα Μυρολόγια Λευκάδος μετὰ ἀξιολόγων προλεγομένων, εἰς ἀπραγματεύεται περὶ τῆς παθολογίας τῶν φθόγγων, περὶ ἀπηχημάτων καὶ τελικῶν τινῶν συμφώνων τῆς δημοτικῆς γλώσσης.

Ὁ Σταματέλος κατέβαλεν ἀπύτους πόνους ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν τιμαλφῶν λειψάνων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἰδὼν ὅτι εἶνε ἐλεεινῶς κατεστραμμένη ἡ τῆς δημοτικῆς γλώσσης ὀρθογραφία καὶ εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ γράφοντος ἐγκαταλελειμμένη, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ συντάξῃ Ὁ ρ θ ο γ ρ α φ ι κ ὸ ν, ὅπερ ἐβραβεύθη καὶ γαλλιστὶ μετεφράσθη. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε πρωτότυπον καὶ διδάσκει διὰ παραδειγμάτων τὴν ὀρθογραφίαν τῆς δημοτικῆς γλώσσης. Εἶνε ἔργον ἀξιόλογον καὶ ἄξιον μελέτης καὶ τὸ συνιστᾷ εἰς πάντα Ἑλληνα, ἰδίως δὲ εἰς τοὺς γράφοντας δημοτικά, καίτοι εἰς τινὰ δὲν συμφωνῶ ὡς πρὸς τοὺς ὀρθογραφικοὺς κανόνας φθόγγων τινῶν.

Ὁ ἐλλόγιμος Κύριος Χασιώτης ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλλ. Φιλολογικοῦ Συλλόγου (τὸ 1874), ἐπικρίνων τὰς ἐν τῷ Ζωγραφεῖῳ διαγωνίσματι προσενεχθείσας διατριβὰς, ἔλεγε περὶ τοῦ Σταματέλου «Ὁ Κ. Ἰω. Σταματέλος καὶ δευτερον κατέρχεται εἰς τὸν νῆμέτερον ἀγῶνα, οὐχὶ ἀπλῶς καὶ μετὰ σπουδῆς ἵνα συγκομίσῃ νῆμιν γλωσσολογικὴν ὕλην, ἀλλ' ὥσπερ πεπειραμένος ἑραστῆς καὶ φιλος ἀκραιφνῆς τῆς τοῦ λαοῦ γλώσσης, παρέχων τὰς αὐτοῦ συμβουλὰς καὶ πολυτελεῖς ἐργασίας εἰς τὸν Ζωγραφεῖον ἀγῶνα, οὗ μόνος πρίγματι ἐστὶν ὁ ἀληθὴς ἀντιπρόσωπος. Πᾶσαι αἱ λαίπαυ συλλογαί, φέρουσαι ἀδιαφειλονικῆτως τὸν τύπον τῆς in uno p'iede συντάξεως αὐτῶν, οὐδαμῶς δύνανται νὰ παραβληθῶσι ταύ-

τη. Διὸ ἡ ἐπιτροπὴ ἐξαίρουσεν τὴν προῦσταν συλλογὴν εὐχεται νῖνα καὶ ἄλλοι περισυλλέγοντες ἀκολουθήσωσι τὰ δῆμκτα τοῦ ἀπὸ ἐτῶν μετὰ τῆς δεούσης ἐπιστημονικότητος λογίου τούτου διδασκάλου. Τὰ δύο τμήματα (Φθογγολογία καὶ Φθογγογραφία) μὲθ' ὧν συνοδεύει τὴν γλωσσολογικὴν ὕλην ὁ Κ. Σταματέλος, εἰσὶ πρωτότυπα τὴν τε ὕφην καὶ τὸν τρόπον τῆς διαθέσεως, «Ὁ φιλόπονος οὗτος ἐργάτης τῶν πρωϊόντων τοῦ λαοῦ νομίζων, καὶ δικαίως, ὅτι ἡ φθογγολογία εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ εἰς τὰς γλωσσολογικὰς ἐν γένει μελέτας, ἐπεχείρησε τὴν σύνταξιν «πραγματειῶν, ἐν αἷς θέμενος ὡς ἀρχὰς γλωσσολογικοὺς τινὰς «κανόνας, οἰκοδομεῖ ὅλον συστημα πρὸς τε ἀκριβῶς διαρῦθμισιν «τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης, καὶ ὀρθὴν γραφὴν αὐτῆς.» Κατὰ δὲ τὸ ἐπιὸν ἔτος [1875] ὁ πρόεδρος Κ. ος Βασιάδης, ἐν τῇ ἐπετείᾳ ἑορτῇ τοῦ αὐτοῦ Συλλόγου, ἀγορεύων περὶ τῶν τότε ὑποβληθεισῶν διατριβῶν ἐν τῷ Ζωγραφεῖῳ διαγωνίσματι, ἔλεγε περὶ τοῦ Σταματέλου.— «Νῦν δὲ καιρὸς νὰ διαπλευσώμεν εἰς τὴν ἀντικρὺ τῆς Ἡπείρου Λευκάδα πέτρην, ἐπὶ γνωστὸν καὶ τοῦτον «ἄνδρα τῷ Συλλόγῳ, τὸν ἐλλόγιμον σχολάρχην τῆς Λευκάδος «Κύρ. Ἰω. Σταματέλον, μέλος τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Ὁ φιλόπονος οὗτος ἀνὴρ καὶ περὶ ταῦτα πολὺν ἰδρώτα διαχύσας οὐκ «ἐπαύσατο ἀπεστέλλων ἡμῖν κατ' ἔτος ἔργα, μεγίστην ἔχοντα τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν, καθαρῶς δὲ καὶ φιλοκάλως γεγραμμένα. Ἀπέστειλε δὲ καὶ ἐφέτος τὴν τρίτην Συλλογὴν αὐτοῦ, ἔργον λίαν σπουδαῖον, διότι αὕτη περιλαμβάνει ἀπασας σχεδόν, «δυνάμεθα εἰπεῖν, τὰς καταλήξεις, τὰ μόρια καὶ τοὺς φθόγγους «τῆς δημῶδους ἡμῶν γλώσσης, καλλιστα ἐξεργασμένα καὶ ἐκτιθέμενα ἅπαντα· περὶ δὲ τῆς ἀληθείας τῶν ἐπαίνων τούτων βεβαιωθήσεσθε, αὐτοὶ ὅσον οὐπω τὰ τοῦ Κυρ. Σταματέλου ἐκδιδόμενα ἀναγινώσκοντες ἔργα».— Ὁ δὲ πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἑλλ. Διδασκαλικοῦ συλλόγου ἀπαντῶν περὶ τίνος γλωσσολογικῆς διατριβῆς τοῦ Σταματέλου, ἔγραφεν αὐτῷ τῷ 1874— «Ἀσμένως ἔλαβον τὴν ἡμετέραν ἐκθεσιν, καὶ ἐπείσθην περὶ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς διαφλεγούσης ὑμᾶς φιλοπατρίας, ἐξ ἧς ὀρμᾶσθε «περὶ τὰ τοιαῦτα καλά. Ἡ ἐκθεσις ὑμῶν περιέχει πολλὰ καὶ «καλὰ, καὶ εἰσέτι εἰς μεῖζονα παρορμᾷ καὶ σοφώτερα. Ἐγὼ ἀνέγνων αὐτὴν εἰς ἐπήκοον τῆς ἐπὶ τούτῳ Ἐπιτροπῆς. Ἦρεσεν ἡ «ἐκθεσις εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, καὶ ἠύχθη ταχέως νὰ λάβῃ τὴν συλλογὴν, ἣν ἀναφέρετε. Ἀνέβαλε δὲ τὴν δημοσίευσιν ἐπιθυμοῦσα «νὰ προταχθῇ ἡ συλλογὴ».— Ὁ δὲ ἱστοριολόγος Ὁθων Ριερ-
αὐτῶν λαβὼν παρὰ τοῦ Ἰωάννου σπουδαίως τινὰς ἐκθέσεις, ἀς
παρ' αὐτοῦ ἡγήσατο ἅπαντα αὐτῷ. — «La vostra descrizione
della antiche mura che vanno da Santa Marina a Calligoni, colla

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΕΡΓΕΙΟΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ

pianta topografica, mi sarà di grande utilità, ed ho l'intenzione di darle una traduzione francese nel mio lavoro sulle antichità delle isole Jonie. Congrande interesse ho letto anche la vostra dissertazione sulla canzone della «Cattiva bestia» di Cefalonia e la vostre conclusioni mi pajono molto verosimili. La comunicherò al Sig. Dumont, ed al nostro Istituto, e ne farò anche menzione nel medesimo lavoro mio. Intanto vi ringrazio, e vi prego di continuare a tenerci imformati di qualunque fatto archeologico.

Εν ταῖς ιστορικαῖς τοῦ Σταματέλου μελέταις ἀπαντᾶται φιλομάθεια, φιλαλήθεια καὶ ἀκρίβεια, ὅπερ τινὲς τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ παρημέλησαν. Ὁ λευκάδιος Δημήτριος Πετριτσόπουλος πρὸς ἐπίδειξιν πολυμαθείας φέρει ἐνίοτε ἐν ταῖς ιστορίαις αὐτοῦ καὶ μαρτυρίας ἀνυπάρχτων βιβλίων καὶ παραπομπὰς εἰς χωρία μὴ ἀνευρισκόμενα εἰς τοὺς συγγραφεῖς, δημοσιεύει καὶ ἐπινοηθείσας ἐπιγραφὰς καὶ πλαστὰ νομίσματα. Ὁ λευκάδιος κ. Σπυρίδων Ζαμπέλιος, ὅπως κολακεύσῃ τὸν Ἑλληνισμόν, παραμορφῶν τὴν ιστορίαν ἐνίοτε, δίδει νέον ὅρισμόν εἰς τὸ Ὁραῖον καὶ νέαν μέθοδον Λογικῆς μᾶς διδάσκει. Ἡ ιστορία εἶνε ἐπιστήμη. Ἡ ἐπιστήμη λέγει ὁ Μπέικον, δάσιν ἔχει καὶ τὴν πειραματικὴν μέθοδον. Ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ ἀπατᾷ τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ τὸν κολακεύῃ. Εἶνε ὥρα νὰ ἀποσκορακίζωμεν τὰ ψεῦδη.

Καλῆτερα τοῦ Σταματέλου ἔργα εἶνε τὰ πραγματευόμενα περὶ τῆς δημοτικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἡμετέρας γλωσσολογίας. Εἶνε καλῆτερα διότι κατεγίνετο περισσότερο. Ὁ Μπέικον λέγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος τόσον δύναται ὅσον γνωρίζει, ἀλλ' ἡ πεῖρα ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει ὅσον θέλει. Αἱ γνώσεις ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς θέλησεως. Ἡ θέλησις εἶνε δημιουργικὴ δύναμις, ἥτις μᾶς ἐκμυστηροῖ τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως καὶ μᾶς δεικνύει τὸν τρόπον, μεθ' οὗ νὰ κυριεύωμεν καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν φύσιν. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἰσχυράν καὶ δασποτικὴν θέλησιν, ἡθικὸν χαράκτῆρα καὶ οὐχὶ νωθρόν, ἐκτεθηλυμένον καὶ εὐκαμπτον εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τῶν αἰσθήσεων, τῶν παθῶν καὶ τῆς φαντασίας, κατορθοῖ, τι θέλει. Ὅπως γίνῃ τις σπουδαῖος ἀπαιτεῖται περισσότερο θέλησις ἢ εὐφυὴς νοῦς. Ἀληθῶς ὅτι ἐκ φύσεως οἱ ἄνθρωποι διαφέρουσιν ὡς πρὸς τὴν διανοητικὴν δεξιότητα, ὡς εἶνε ἀληθὺς ὅτι ἡ δύναμις τῆς διανοίας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διευθύσεως, ἢ ἑλαβεν. Ὁ ἐκ φύσεως ποταπός, θέλων, γεννήσεται ἐπαρκής, ὁ μέτριος μέγας, ὁ μέγας μέγιστος. Ὁ Δάντε ἐγεννήθη μέγιστος, ἀλλ' ἡ μόνη φύσις θὰ ἦτο ἄρα ἐπαρκής ὅπως ποιῇ, αὐτὸν Δάντε; δηλαδή ὁ μέγιστος τοῦ κόσμου.

Εν Ζακύνθῳ τῇ 23 Φεβρουαρίου 1881.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΙΟΣ

ἐκφωνηθεὶς ἐπὶ τοῦ νεκροῦ

τοῦ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

ἀποβιώσαντος τὴν 14 Φεβρουαρίου 1881

ὑπὸ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

• Γυμνασιάρχου

«Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσμαι, τὸν δρόμον ἠτετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα, λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς Δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἁποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος κριτής».

Οὕτως ἀναφωνεῖ ὁ οὐρανοδόχων Ἀπόστολος, ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Δημοσθένης ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, καὶ ἡμεῖς ἤδη ἐπὶ τῷ κατὰ τὸ σῶμα προκειμένῳ νεκρῷ, τῷ ἐλλογίμῳ ἡμῶν συναδέλφῳ καὶ πολυτιμῷ καὶ ἀγαθῷ φίλῳ Ἰωάννῃ τῷ Σταματέλῳ ἔχοντι ἤδη ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ τὸν Στέφανον τῆς Δικαιοσύνης καὶ παρὰ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν καὶ παρὰ τοῖς λογίοις τοῦ ἔθνους καὶ παρὰ φιλόλογοις τῆς Εὐρώπης.

Διότι ὁ αἰδίδιμος γεννηθεὶς ἐν Λευκάδι τῇ 14 Μαΐου σωτηρίου ἔτους 1822 ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ εὐπρόων Νικολάου καὶ Ἀναστασίας, ἐκ παίδων ἐποτίσθη τὰ τῆς εὐσεβείας νόματα καὶ ἐσπούδασε κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τῇ γενεθλίῳ γῇ παρὰ διδασκάλους οὐ τοῖς τυχοῦσιν εἰς ἀρετὴν καὶ παιδείαν, ἔπειτα δὲ ἀπὸ τοῦ 1850 ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ σχολῇ τοῦ ἔθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου, ἀείποτε διακρινόμενος ἐπὶ ἐπιμελείᾳ καὶ ζήλῳ καὶ φιλοπονίᾳ καὶ ἀρετῇ, ἀπολαύσας ἀρίστων εἰς ἀρετὴν καὶ παιδείαν Καθηγητῶν, οἷος ὁ Βάμβας, ὁ Κ. Ἀσώπιος, ὁ Φίλιππος Ἰωάννου, ὁ Ἀλ. Ραγκαβῆς, ὁ Εὐθύμ. Καστόρχης ὁ Ν. Κοτζιάς, καὶ συμφοιτητῶν ἐναμίλλων, οἷος ὁ Δημήτριος Μαυροφρύδης καὶ Ἀριστείδης Κυπριανός.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιστρέψας εἰς τὴν φίλην πατρίδα κατ' ἀρχὰς μὲν ἐδίδασκεν εὐδοκίμως κατ' ἰδίαν, ἔπειτα δὲ ἐγένετο Καθηγητὴς ἐν τῷ πρώτῳ Λυκείῳ ἐπὶ Προστασίας καὶ ἐν τῷ Γυμνασίῳ Λευκάδος μετὰ τὴν ἑνῶσιν, διδάξας εὐδοκίμως Φιλολογικὰ, Φιλοσοφικὰ καὶ Ρητορικὴν. Καταργηθέντος δὲ τοῦ Γυμνασίου ἐκείνου, ἀπεδέξατο τὴν θέσιν τοῦ Σχολάρχου, χορηγηθεὶσαν αὐτῷ κατ' ἰδίαν ἐκ τοῦ ἀπαίτησιν, ἵνα μὲν καὶ διδάσκῃ ἐν τῇ φίλῃ ἐκ τοῦ πατρίδι· καίτοι καὶ ἡμεῖς ἅμα ἐλθόντες ἐπαύθημεν παρυστήσαμεν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ὅτι εἶναι ἀντάξιός τε ἀξιότιμος καὶ ἡδὴ θέσεως, ὅτε γνωστότατος ἐν τῷ φιλολογικῷ Κόσμῳ, ὡς ἀνὴρ ἐλλόγιμος ἀπὸ πολλῶν ἐπιστημονικῶν

του διατριβῶν, κατακεχωρισμένων ἐν τοῖς σπουδαιοτέροις Περιοδικοῖς Ἀθηνῶν καὶ Κερκύρας, καὶ καταδεικνυουσῶν τὴν ἄκραν φιλοπονίαν τοῦ ἀνδρός, καὶ ἀπὸ πολλῶν ἄλλων λόγου ἕξιον συγγραφῶν οἷα εἶναι ἡ Ρητορικὴ του, διατριβαὶ Ἀρχαιολογικαὶ περὶ Λευκάδος, Ὁρθογραφικὴν τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ Φθογγολογία.

Διὰ ταῦτα λοιπὸν καὶ δι' ἄλλα πολύτιμα ἔργα του, οἷον ἡ Γραμματικὴ τῆς ὁμιλουμένης ἡμῶν γλώσσης ἀνέκδοτος, ὠνομάσθη καὶ μέλος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἐτίμηθη δὲ ὑπὸ τῶν Ζαμπελίων διὰ συγγραφῆς ἀρχαιολογικῆς, ὑπὸ τοῦ Βράϊλα διὰ συγγραφῆς φιλοσοφικῆς, ἐνεκρίθη δὲ ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ ἡμῶν καὶ πρέσβεως νῦν ἐν Βερολίνῳ Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ διὰ συγγραφῆς Ἀρχαιολογικῆς καὶ φιλολογικῆς καὶ ὑπὸ τῆς Πριγκιπέσσης Δώρας Ἰστριαδὸς καὶ ὑπὸ τοῦ Τυπάλδου καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ποιητοῦ ἀοιδίμου Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου, οὗ καὶ τὸν βίον συνέγραψεν.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πάμπολλοι ἐλλόγιμοι καὶ διακεκριμένοι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, ὁμογενεῖς τε καὶ ἄλλογενεῖς, ἐτίμησαν τὸν ἄνδρα ἀποστέλλοντες πρὸς αὐτὸν συγχαρητηρίους ἐπιστολάς διὰ τὰ ἔργα του τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ διατηροῦντες μετ' αὐτοῦ ἀλληλογραφίας ἐπιστημονικῆς. Ἠξιώθη μάλιστα βιογραφήσεως ἐν τινι Ἰταλικῇ Λεξικῇ τῶν συγχρόνων συγγραφέων καὶ μεγάλων ἀνδρῶν τοῦ ἡμετέρου αἵωνος, τῇ τοῦ Ἀγγέλου Δε-Γουβερνατίου, καθόσον τὰ συγγράμματά του ἔχουσιν μεγίστην ἀξίαν καὶ ὡς ἐκ τῆς γνώσεως τῆς Συνακριτικῆς. Δικαίως ἄρα ἔλαβε τὸν τῆς ἐπιστήμης στέφανον διὰ τῶν μνημονευθέντων καὶ ἄλλων λογίων τοῦ ἡμετέρου αἵωνος, καὶ δικαίως κατὰ τὸν Ἀποστόλον λαμβάνει καὶ τὸν τῆς Δικαιοσύνης, μεταστὰς ἀπ' ἡμῶν πρὸ ὀλίγου πρὸς Κύριον, διότι ἦτο ὁ ἀοιδίμος καὶ τύπος τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς, ὑπομείνας τῶν οἰκογενειακῶν του περιπετειῶν ὡς ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ φιλιτάτου τέκνον του Ἀναστασίου, φίλος τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἐχθρὸς τοῦ κακοῦ, διδάξας μάλιστα ἀπ' αἵματος τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κατ' ἐντολὴν τοῦ Πανιερωτάτου Ἀρχιερέως Λευκάδος Γρηγορίου, μέγας ἀναδειχθεὶς μάλιστα καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν τὴν ἐποψιν κατὰ τὴν ἀψευδῆ ρῆσιν τοῦ Κυρίου «οἱ ἄν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν».

Ἐδίδαξεν λοιπὸν καὶ ὁ μακάριος ἡμῶν συνάδελφος καὶ καλὸς καὶ ἀγαθὸς φίλος ἐν χώρᾳ, ἡ ὁποία ἡξιώθη καὶ φωτισθῇ μετὰ τῆς Μητροπόλεως Κορίνθου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς τοῦ Θεοπεσίτου Ἀποστόλου Παύλου διὰ τῆς θείας ἐλλάμψεως καὶ τῶν ὑπερουρανίων λαμπηδόνων τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἡ ὁποία ἡξιώθη τοῦ Σωσίωνος, πρώτου ὀνομασθέντος Ἐπισκόπου Λευκαδίας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Οὐρανοβάμματος Παύλου.

Ὅντως ἄρα, ἀοιδίμε συνάδελφε καὶ πολυτίμητε φίλε, ὄντως τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι, ὑπὸ πᾶσαν ἐποπίν, τὴν τοῦ Χριστιανοῦ, τὴν τοῦ πατρὸς καὶ διδασκάλου, τὴν τοῦ πολίτου καὶ τοῦ οἰκογενειαρχοῦ, ὄντως τὸν δρόμον τετέλεκας, τὴν πίσιν τετήρηκας ἀποδήμη-

σον λοιπὸν εἰς τὰς αἰωνίας τῶν μακάρων Μονὰς, διότι «ἐκεῖ ἀποκειται σοὶ καὶ ὁ τῆς Δικαιοσύνης στέφανος παρὰ Κυρίῳ».

Ἴνα δέ σε τὸ ὕστατον προσφωνήσω καὶ κατὰ τινα ρῆσιν τῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος σοφῶν, ὧν ἀποδύχθη γνήσιος ἀπόγονος καὶ μιμητῆς εἰς ἀρετὴν καὶ παιδείαν «κούφαται χθὼν ἐπάνωθεν πέσῃ» ἀκριβῆς ἡμῶν φίλε καὶ πολύτιμε ἄνερ.

«Αἰωνία Σου ἡ μνήμη.»

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

ἀπαγγεληθεὶς ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

ἀποβιώσαντος κατὰ τὴν 14 Φεβρουαρίου 1881

ὑπὸ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΑΡΔΟΥΚΑ

Καθηγητοῦ.

Ἐννοῶ, ὦ φίλοι, τὸ πένθος ὅπερ καταλαβὸν τὰς καρδίας ἡμῶν ἐκ τῆς στερήσεως πολυτίμου φίλου ἐντετύπεται ἐπὶ τοῖς προσώποις ὅλων. Συναισθάνομαι τὸ αἴτιον τῆς θαρσαλγούσης ὅλων ἡμῶν καρδίας. Βαρεῖα καὶ πένθιμος εἶδησις ἐξέπληξε πάντας ἡμᾶς· πάντες συνέλθομεν ὑπὸ ὑψηλοῦ ἅμα καθήκοντος ἐνταῦθα καὶ ὑπὸ ἀπαρχμυθήτου λύπης ἔλαυνόμενοι προπέμποντες εἰς τὸ ψυχρὸν τοῦ τάφου χῶμα τὸν εἰς τὴν ὑστάτην ἤδη πορευόμενον πολυστένακτον φίλον.

Ἰστάμεθα πρὸ τοῦ νεκροῦ τοῦ Ἰωάννου Σταματέλου ἀποκεκαλυμμένοι καὶ ἐκπληκτοὶ θεώμεθα τὸν χθές μεθ' ἡμῶν αὐτῶν λαλοῦντα καὶ ὑπηρετούμενον ἄπνου ἤδη κατακείμενον. Ἐν αὐτῷ ἀναλογιζόμεθα τὸν πολύφροντον τὸν θεῖα οἰκονομία Κύριον τοῦ κόσμου τούτου καταστάντα παρ' ἐκτάδην κείμενος καὶ ἀπαλλαγείς τῶν χθές μελημάτων, δείκνυσιν πᾶσιν ὑμῖν τὴν ματαιώτητα τοῦ κόσμου τούτου. Πάντες ἐθαμβοῦμεθα ἐκ τοῦ μυστηρίου τούτου· πάντες δυσκολευόμεθα εἰς τὴν κατάληψιν αὐτοῦ· οὐδεὶς ὅμως πιστεύει ὅτι συναπύλλνται καὶ αἱ ἀρεταὶ αἱ κοσμήσασαι καθ' ὅλον τὸν παρελθόντα αὐτοῦ βίον τὴν ἀθάνατον αὐτοῦ ψυχὴν.

Ὁ Ἰωάννης Σταματέλος ὑπῆρξεν δι' ὅλου τοῦ βίου του ἐνθερμος τῶν μουσῶν θεράπων, ἀγαπητὸς σύζυγος, φιλόστοργος πατήρ, εὐλινκρινέστατος φίλος· τύπος ἀγαθοῦ ἀνδρός· πάσας τὰς πράξεις καὶ τοὺς λόγους του ἐζήτει νὰ συμβιβάζῃ μετὰ τὸν ἡθικὸν λόγον· ἐπαναπαύων τὴν ἐαυτοῦ συνείδησιν, τὸν ἀδέεαστον αὐτὸν ἐν ἡμῖν Ἐλεγκτὴν, διότι εἶπε ἐνταρκωθὴ εἰς αὐτὸν ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν πολυδύναμον ταύτην κοιλάδα τῶν στεναγμῶν ἵνα διέλθῃ ὡς διὰ δοκιμαστηρίου καὶ μεταβῇ ἐκεῖ ἐνθα ἔσται αἰώνιος πολίτης· ὁ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΩΤΗΤΟΣ

θεν περί πλείστου ἐποιεῖτο οὐχὶ τὰ γήϊνα καὶ φθειρόμενα, ἀλλὰ τὰ αἰώνια. Ἐσπούδαζεν ὅθως ἐν τῇ στενοχώρῳ ταύτῃ ὁδῷ ἥδη τέρμα ἐβλήμεν ὁ ἀκαμπτος θάνατος συλλέξῃ ὅσον τὸ δυνατόν πλείστα ἐφόδια ἐκ τῆς καλλιέργειας τῶν μουσῶν καὶ ἀφομοιώσῃ ἐαυτὸν πρὸς τὸ τοῦ αἰωνίου βίου πολίτευμα· πολλάκις ἡ ψυχὴ τοῦ ἀναπετώσα ὑπὲρ τὰ ὅρια τοῦ πεπερασμένου τούτου κόσμου, ἐζήτει τὸν οὐράνιον πατέρα, ἐνθα εὗρισκε παρηγορίαν τινά.

Βεβαίως ὁ ἄνθρωπος ἐὰν ἐπλάσθῃ μόνον διὰ τὸν κόσμον τοῦτο θὰ ἦτο τὸ δυστυχέστατον τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὄντων, διότι βεβαρυμένος ἀπὸ ἀναριθμητῶν ὑποχρεώσεων δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πολυκυμάντου καὶ πολυταρχοῦ τούτου βίου μὴ ἐπαναπαυόμενος ἐν αὐτῷ· ὅθεν θὰ ἦτο ἄσκοπόν τι ἡ ἐμφάνις αὐτοῦ· ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος μὴ λησμονῶν τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐστίν, καὶ προσπαθῶν ν' ἀπαλλαγῇ τῶν ἐπιδράσεων τῆς ὅλης καὶ τῶν θελγῆτρων αὐτῆς ἐλαύνεται ὑπὸ διακκοῦς πόθου καὶ ἀγίου Ἐρωτος πρὸς τὴν ὅσον οἶόν τε ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ του· τοιοῦτος εἶνε ὁ πολυθρήνητος ἀφαρπασθεὶς σήμερον ἀφ' ἡμῶν Σταματέλος. Ἄλλοι ἄλλως τὴν πατρίδα ὠρελοῦντες προσηκόντως τιμῶνται ὑπ' αὐτῆς· οἱ δὲ μύσται τῶν μουσῶν ἰδίᾳ μὲν τὴν πατρίδα αὐτῶν, ἐν γένει δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ὅλων γαλουχοῦντες καὶ προάγοντες τὸν ἀγῆρω λαμβάνουσιν ἔπαινον, ἡ δὲ μνήμη αὐτῶν οὐχὶ ἐν στήλαις ἀλλ' ἐν τῇ συνειδήσει ἐκάστου ἐνδιαιωμένη μετὰ δίδοται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, τοὺς κόπους αὐτῶν, πάντων τῶν αἰώνων καρπομένω.

Περὶ τὸν σωρὸν σου, ἀξιωμαμόνευτε φίλε, βλέπω συνωθουμένην τὴν ἐκλεκτὴν τῆς πατρίδος σου κοινωνίαν, ὅπως ἀποδώσῃ τὸν ὕστατον χαιρετισμὸν, βλέπω τοὺς πάλαι καὶ νῦν μαθητάς σου ὅπως ἀπιδώσωσι φίλημα εὐγνωμοσύνης διὰ τὰ σοφά σου διδάγματα δι' ὧν τόσῳ πλούσιος ἠρδευσας τὴν εὐγενῆ αὐτῶν καρδίαν, καὶ καθωδήγησας τὴν ψυχὴν αὐτῶν πρὸς ἐκτέλεσιν παντὸς ἀγαθοῦ· βλέπω τοὺς φιλάτους σοι ὁμοτέχνους μεθ' ὧν τόσῳ γλυκέως συνεζήτεις περὶ διαφόρων ἐπιστημονικῶν ζητημάτων καὶ δὴ περὶ ἀθανασίας ψυχῆς, χύνοντες δάκρυα εὐλικρινῆ διὰ τὸν πρόωρον ἀποχωρισμὸν σου.

Ἀλλὰ σὺ μακάριος ἦδη καταστάς καὶ τερπόμενος ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ἡδυπνῶν ἀνθέων τοῦ παραδείσου, ἐκ τῆς γλυκειᾶς τῶν ἀγγέλων μελωδίας εὐχοῦ εἰς τὸν αἰώνιον ὅλων ἡμῶν πατέρα ὅπως ἐνσταλάξῃ βάλαμον παρήγορον εἰς τὴν βαρυπενθοῦσάν σου οἰκογένειαν καὶ τὰ φίλτατά σου τέκνα, τῶν φίλων σου τὸ ἑαυτῶν ἐκπληρωσάντων. Εὐχοῦ δὲ καὶ περὶ τοῦ μεγαλείου καὶ δόξης τῆς πατρίδος μας τὴν ὁποίαν τόσῳ περιπαθῶς ἠγάπα· εἰπέ εἰς τὰς ἱεράς τοῦ 21 ψυχᾶς ὅτι τὰ τέκνα των ἐντὸς ὀλίγου θὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον των, ὅτι τοῦτο κατέστη κοινὴ ἀπαιτήσις τοῦ ἔθνους. Ὁ βίος σου καὶ ἡ πολιτεία ἐστὶ κανὼν, εἰς τὰ φίλτατά σου τέκνα καὶ ἀξιωμακτικὸν ὑπόδειγμα παντὶ ἀγαθῷ πολίτῃ.

Ἡμεῖς δὲ, ὦ εὐγενὲς κοπτομένη, ἐπὶ τῷ πρόωφῳ χωρισμῷ πολοῦ τίμου φίλου, ὁμήγουρις ἀποκαλύσαντες καὶ ἀσπασθέντες τὸν νεκρὸν αὐ-

τοῦ ἀπέλωμεν παρηγορήσαντες τὴν βαρυαλγοῦσαν οἰκογένειαν αὐτοῦ, τούτῳ δὲ ἐκφρονήσωμεν τὸ γαῖαν ἔχοις ἐλαφρὰν πολὺκλαυστε φίλε.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

Ἐν τῷ Ναῷ τῆς Μητροπόλεως Λευκάδος ἐκφωνηθεὶς, μνημοσύνου τελουμένου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κατὰ τὴν 14 Φεβρουαρίου 1881 ἀποθανόντος

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

ὑπὸ

ΣΠΗΡΙΑΔΩΝΟΣ Ι. ΚΑΡΙΝΤΑΒΑ

«Ἀγαθῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνα διαμένει.» [ΣΕΙΡ.]

Καὶ τοι τοσοῦτον πρόωρος σὲ κατεκάλυψεν ἡ βαρεῖα τοῦ τάφου πλάξ, ὃ ἀγαπητὲ Ἰωάννη, καὶ σὲ κατέστησε νὰ μένης τώρα κωφὸς εἰς τοὺς στεναγμούς μας, ἀνάλγητος εἰς τὴν θλίψιν μας, ἀναίσθητος εἰς τὰ δάκρυά μας, αἱ ἀρεταὶ σου ὅμως, καὶ τὰ σπάνια τῆς ψυχῆς σου προτερήματα, καθὼς καὶ τὰ εὐγενῆ τῆς καρδίας σου αἰσθήματα περιφρόνησαν, καὶ πάντοτε θέλουσι περιφρονῆσαι τὴν αἰώνιον τοῦ ἀδδθηφάγου τάφου σιγὴν καὶ τὴν λυσσικλέαν τοῦ παμφάγου θανάτου ὁρμήν, καθότι κατὰ τὸν σοφὸν Σειράχ—«Ἀγαθῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνα διαμένει.»

Ἄλλ' ἐὰν, ὦ τεθλημένη ὁμήγουρις, καθῆκον ἱερὸν τῶν ζώντων εἶναι ἡ ἀνάμνησις τῶν ψυχικῶν προτερημάτων τῶν ὧν ὁ θάνατος ἐθέρισε τὰς ἡμέρας, δεόν ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐκπληρώσωμεν σήμερον τὸ ἀπαραιτήτον καὶ ὑπερβάτον τοῦτο τῆς ἀνθρωπότητος καὶ φιλίας καθήκον καὶ πρὸς τὸν πρό τινων ἡμερῶν ἀφ' ἡμῶν μεταστάντα ἐνάρετον συμπολίτην, τὸν ἐκ τῆς χορείας τῶν λογίων τῆς ἡμετέρας πατρίδος μεγάλως διαπρέψαντα, τὸν προσφιλῆ, λόγῳ, Ἰωάννην Σταματέλον. Ἐνοῦντες τὰ πικρὰ τῆς καρδίας ἡμῶν δάκρυα μετὰ τῶν κατανυκτικωτάτων δεήσεων τῶν σεβασμίων λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου, αἵτινες ὡς θυμίαμα εὐπροσδέκτον κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀνέρχονται πρὸς τὸν ἡλιοστάλακτον τοῦ Παντάνακτος θρόνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως δεόμεναι τῆς μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς. Ἡ δ' ὅσον ἐνεστὶν ἀκριβὲς τοῦ καθήκοντος τούτου ἐκπλήρωσις θέλει εἶσθαι ἡ μόνη παρηγορία, ἡ μόνη ἀνακούφισις, τὸ μόνον βάλαμον ὅπερ δύναται νὰ ἐπουλώσῃ ὅποσόν τὸν πόνον τῆς πληγῆς, ἣν τοσοῦτον πρόωρος τὸ ἀπηνὲς τοῦ θανάτου δρέπανον εἰς ἡμᾶς ἤνοιξεν, ἀποσπᾶσας οὕτω ταχέως ἀπὸ τὰς ἀγκάλας μας ἄνδρα τοιοῦτον οἷος ὁ πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀφ' ἡμῶν μεταστάς.

Ναὶ, ὦ Ἰωάννη, ἡ ἀνάμνησις των ἀρετῶν, αἵτινες ἐστὶν ὁ ἀντικαταστήτης τῆς ἀκνυθώδους τούτῳ βίῳ ὑπὸ πολλῶν θλίψεων δοκιμασθεῖ-

ΙΑΚΩΒΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΡΙΑ ΣΧΟΛΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ

σαν ζώην σου, εἶναι ἡ μόνη προσφορά τῆς φιλίας, τὴν ὁποίαν σήμερον δύναμαι νὰ προσφέρω πρὸς Σε τὸν ἐν τῇ νεαρχίᾳ μου ἡλικία ἀξιοσεβαστόν μοι διδάσκαλον καὶ ἐπὶ ἐξαιτίαν ὅλην προσφιλεῖ μοι συνάδελφον.

Σὺ δὲ, μακαρία τοῦ Ἰωάννου σκιά, ἥτις ἀοράτως κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἐν μέσῳ ἡμῶν προίστασαι, τὸν λευκὸν τῆς ἀρετῆς περιβεβλημένη χιτῶνα, καὶ τὸν λαμπρὸν τῆς νίκης περιστεμμένη στέφανον, Σὺ, ἥτις ἐκ πᾶν ὀλιγίστων ὑπῆρξες ἐκείνων, ἐπὶ τῇ ἀποστερήσει τῶν ὁποίων οὐδεὶς μένει ἀνάλγητος καὶ ἄδακρυς, Σὺ, λέγω, εὐμενῶς δέχθητι τὴν ταπεινὴν μου ταύτην ἀφήγησιν τῶν κυριωτέρων ἐν τῷ βίῳ ἀρετῶν σου, αἵτινες ἀείποτε σὲ κατεστύλισαν καὶ ἐπὶ τοσοῦτον σὲ ἐδόξασαν, καὶ ἤν τώρα προσφέρω Σοι συνοδεύων αὐτὴν μὲ τὰ πικρὰ καὶ ἐνθερμα τῆς καρδίας μου δάκρυα.

Ὅτε ἡ φύσις ἤρχισε ν' ἀναθάλῃ καὶ τὸ πᾶν ν' ἀναλαμβάνῃ ζώην, ὅτε τὰ μὲν δένδρα ἐστολίζοντο μὲ τὰ ποικιλόχροα ἄνθη των, οἱ λειμῶνες εὐωδιάζον ἀπὸ τὰ μυροβόλα μύρα των, τὰ δὲ καλλικέαδα πτηνὰ διὰ τοῦ φαιδρου ἄσματος των ἐχαίρετον τὴν ἀφοίξιν τῆς ὥραιας ἀνοίξεως τοῦ ἔτους 1822, ὑπὸ τὸν αἴθριον τῆς Λευκάδος οὐρανόν, ἔρχεται εἰς τὴν ζώην καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν Ἰωάννης, φέρων εἰς τὸν χαρακτῆρά του τὴν γλυκύτητα τῆς ἀνοίξεως, εἰς τὸν πρόσωπόν του τὴν γαλήνην καὶ ἱλαρότητα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν του τὰ ἐξαιρετικὰ ἐκείνα προτερήματα μὲ τὰ ὁποῖα ἡ φύσις συνήθως καταστολίζει τὰ ἀκριβέστερα αὐτῆς τέκνα.

Παιδιόθεν ἀνεδείκνυε τὸν πρὸς τὰ γράμματα διακαῆ αὐτοῦ πόθον καὶ ἐνθερμον ζῆλον—Καὶ δὴ τὰς πρώτας ἐν τοῖς Σχολείοις τῆς πατρίδος του λαβὼν γνώσεις καὶ μεγάλως ἐπιδόσας εἰς τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν, εἰς τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἣν οἱ θεοὶ ποτε ὠμίλουν εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ αἱ Μοῦσαι εἰς τὸν Ἑλικῶνα, ἔτι δὲ μεγάλως ποιήσας προόδους καί εἰς τὴν Λατινίδα φωνήν, ὡς καὶ εἰς τὰ στοιχειώδη τῆς τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμης, λέγω ἐκείνης τῆς ἐπιστήμης, ἥτις ὑπὲρ πάντων ἄλλην ὀξύνουσα τὸν νοῦν, τὸν καθοδηγεῖ εἰς τόθασίμως, ἀπταιστίως καὶ ὀρθῶς σκέπτεσθαι καὶ κρίνειν περὶ παντός πράγματος· τρίβων γενόμενος καὶ ἄλλων γλωσσῶν καὶ ἰδίως τῆς Ἰταλικῆς καὶ Γαλλικῆς, τὸ 1830 ἀποστέλλεται παρὰ τῶν γονέων αὐτοῦ καὶ πρὸς ἀπόκτησιν εὐρύτερων γνώσεων ἔτι δὲ καὶ ὅπως λάβῃ τὸν στέφανον τῆς Φιλολογίας, πρὸς ἣν ἰδίως ἐνητένιζεν. Ἀποστέλλεται, λέγω, εἰς τὰς κλεινὰς Ἀθήνας, ἐνθα εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν καταταχθεὶς Σχολὴν τοῦ ἐκείσε Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, τακτικῶς ἐπὶ τετραετίαν ὅλην ἡκροάσατο τοὺς σοφωτέρους τῶν Καθηγητῶν—Ὁ περὶ τὴν Ἀρχαιολογίαν ἀκράτητος αὐτοῦ ζῆλος τὸν ἠνάγκασε, μαθητὴς ἔτι ὢν, νὰ δημοσιεύσῃ τὰς φιλολογικὰς περὶ Λευκάδος ἐκείνας διατριβὰς του, πρῶτον αὐτοῦ δοκίμιον, ὅπερ οὐ μικρὰν τότε περιποίησεν αὐτῷ τιμὴν, ἔργα δὲ ἐντελέστερα καὶ τελειότερα ἐν τῷ μέλλοντι ποιοῦντις. Τελειόφοιτος γενόμενος καὶ τὸ 32ον τῆς ἡλικίας ἔτος αὐτοῦ ἄγων, ὑπὸ παντοειδῶν πεπλουτισμένους γνώσεων, ἐπανκλῖναι τέλος εἰς τὴν φίλην αὐτοῦ Πατρίδα. Ὡς μὲ ποῖον ζῆλον, μὲ ποῖαν προθυμίαν ἤρχετο τότε ἵνα ἐνσπεύρῃ τοὺς πολυτίμους τῆς παιδείας θη-

σαυροὺς εἰς τὸ ἀγαπητὸν τῆς πατρίδος του ἔδαφος! καθότι ἔκτοτε, ὅτε μὲν διὰ τῆς κατ' ἰδίαν διδασκαλίας τὴν πάτριον νεολαίαν ἤρχισε νὰ φωτίζῃ, ὅτε δὲ διὰ τῶν σπουδαίων διατριβῶν του τὰ περιοδικὰ Κεφάλαια καὶ Ἀθηνῶν νὰ καταπλουτίζῃ.

Ἡ φήμη τῆς εὐμεθόδου παραδόσεώς του ἀφ' ἐνός, καὶ αἱ κατὰ καιροὺς ἐν διαφόροις περιοδικοῖς ἐκδιδόμεναι σπουδαῖαι διατριβαὶ τοῦ ἀφ' ἑτέρου, δὲν ἐβράδυνον ν' ἀνυψώσωσιν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν τῆς Καθηγησίας ἑδρὰν ἐν τῷ τότε Λυκείῳ ἐνθα ἐπὶ πολλὰ ἔτη εὐδοκίμως διδάξας Ρητορικὴν καὶ Φιλοσοφίαν, γνωστὸν τὸ ὄνομα του κατέστη καὶ εἰς αὐτὸν τὸν φιλολογικὸν κόσμον—Αἱ εὐφραδεῖς ρητορικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ παραδόσεις του, τὸ μελίχιον τῶν τρόπων του, τὸ εὐγενὲς τῆς συμπεριφορᾶς του ταχέως ἐφείλκυσε τὴν εὐνοίαν καὶ ἀγάπην οὐ μόνον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν συμπολιτῶν του.

Τότε, ναι τότε καὶ ὁ γηραιὸς ἡμῶν Ποιμενάρχης, τὸ ἀμεμπτον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἀναγνωρίσας καὶ τὸν τῆς εὐσεβοῦς καὶ θεαρέστου πολιτείας αὐτοῦ ζῆλον ἐκτιμήσας ἀνέθετο αὐτῷ τὴν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἁμβωνος κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς ψυχοφελῆ διδασκαλίαν, ἔργον ὅσον ἐντιμον καὶ θεάρεστον ἐπὶ τοσοῦτον ἐπίπονον καὶ ἀκανθῶδες καὶ τὸ ὅποῖον ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην ἀναδεχθεὶς ὁ Ἰωάννης μετ' ἀπαρადειγματίστου ἐξετέλει ζήλου τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπαυξάνων εὐνοίαν καὶ σεβασμὸν ἀπάντων.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν τῆς Ἐπτανήσου ἐνωσιν καταργηθέντος τοῦ Λυκείου, καὶ αὐθις διορίζεται Καθηγητὴς ἐν τῷ τότε συσταθέντι ἐνταῦθα Γυμνασίῳ, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ καταργηθέντος καὶ τούτου, ἵνα μὴ τῆς φίλης αὐτοῦ ἀπομακρυνθῇ πατρίδος, ἣν τοσοῦτον ἠγάπησε καὶ ἐπὶ τοσοῦτον πρὸς διάσωσιν καὶ διαφώτισιν τῶν Ἀρχαιολογικῶν τῆς λειψάνων ἐμόχθησε, συγκατατίθεται νὰ διορισθῇ Σχολάρχης ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἑλληνικῷ Σχολείῳ παρ' ᾧ καὶ διέμεινε μέχρι τέλους τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ.

Τίς δὲ δύναται δεόντως νὰ περιγράψῃ καὶ τοὺς ἀπύμους κόπους καὶ μεγάλας θυσίας ἃς ὁ φιλόπονος οὗτος ἀνὴρ καὶ τῶν Μουσῶν θερμότατος θεράπων κατέβαλε καὶ ἐν ταῖς ἰδιαιτέrais παντοειδεῖς αὐτοῦ μελέταις; τίς δύναται νὰ παραστήσῃ τοὺς χεიმάρρους τοῦ ἰδρώτος οἷτινες ἐκ τοῦ μετώπου του κατέρρευσαν ὅπως τὰ μυστήρια τῆς τοῦ λαοῦ γλώσσης μνηθῇ, εἰς αὐτὰ δὲ τὰ ἔγκατα, οὕτως εἶπεν, τῆς νεωτέρας γλωσσολογίας εἰσδύσει;—Ἡ Φθογγολογία αὐτοῦ, καὶ τὸ Ὀρθογραφικὸν τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης εἰσὶ τεκμήρια ἱκανὰ νὰ μαρτυρήσωσι περὶ τούτου ἔργα ὄντως πρωτύτυπα κατὰ τὴν ὕψην καὶ διάταξιν, καὶ τὰ ὁποῖα οὐκ ὀλίγον δύνανται νὰ ἐπιχύσωσι φῶς καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης. Καὶ περὶ μὲν τῆς Φθογγολογίας του γράφων πρὸς αὐτὸν ὁ πρῶν Καθηγητὴς νῦν δὲ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βερολίνῳ Ἀλέξανδρος Παγκαδῆς ἔλεγε τὰςδε: «Ἡ φθογγολογία ὑμῶν ἀρίστη ἐστὶ συνεισφορά εἰς τὴν ἑλληνικὴν γραμματολογίαν, συγχαίρω δ' ἵνα καὶ ἐπὶ τῇ ἑλληνικῇ ταύτῃ πραγματείᾳ καὶ ἐπὶ τῇ γνώσει τῆς Ὀρθογραφικῆς ἔσχε τὴν τιμὴν νὰ τύ-

ΙΔΙΟΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΗΣ
ΜΟΧΛΗΣ

γρυνδίου, ὅπερ καὶ ὁλόκληρον κατεχώρησεν ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος σοφοῦ συγγράμματος «Ἱστορικὰ δημώδη Ἑλληνικὰ ποιήματα.»

Αἱ τοιαῦται καὶ ἄλλαι πλείσται σοφαὶ τοῦ ἀνδρὸς συγγραφαί, ὡς καὶ ἐν πλείστοις συλλόγοις ἀποσταλεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ σπουδαῖαι διατριβαί, ἰδίως εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸν φιλολογικὸν παρ' οὗ καὶ πεντάκις τοῦ θραβεῖου ἔτυχε, οὐ μόνον ἐν τῷ μικρῷ τῆς Ἑλλάδος ὀρίζοντι τὸ ὄνομα του διεφήμεσαν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην γνωστὸν αὐτὸ κατέστησεν. Τοῦτου ἕνεκεν καὶ ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἱκανότητι διαπρέπων Δε-Γουβερνάτης, ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐσχάτως ἐν Φλωρεντίᾳ ἐκδοθέντι Βιογραφικῷ Λεξικῷ τῶν συγχρόνων συγγραφέων δὲν ἔλλειψε νὰ συγκαταλέξῃ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν σοφῶν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου, ὅπερ ἐπαξίως, ὡς εὐῶδες ἄνθος κατακοσμεῖ, τὸν ἀειθαλὲς ἐκεῖνον τῶν Μουσῶν ἀνθῶνα.

Ταῦτα νομίζω εἰσὶν ἐπαρκῆ ὅπως καταδείξωσι τὸ εὐπαιδεύτον τοῦ ἀνδρὸς, τὸν μέγαν καὶ ἀνάθεκτον περὶ τὰ γράμματα αὐτοῦ ζῆλον, καθὼς καὶ τὸ δραστήριον καὶ εἰς τὸ φιλόπονον τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ. Νῦν δὲ μεταβαίνοντες εἰς ἐξέτασιν καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτοῦ βίου ἀνευρίσκομεν αὐτὸν ἀληθὲς ὑπόδειγμα χρηστοῦ πολίτου, ἐντίμου οἰκογενειάρχου καὶ ὄντως ἀληθοῦς χριστιανοῦ. Καθότι ἀείποτε διέτλησε χρηστὸς καὶ ἀγαθοεργὸς πρὸς πάντας, οὐδένα ποτὲ βλάβας, οὐδένα ἠδικήσας, εὐλικρινὲς πρὸς τοὺς φίλους οὓς ἠγάπα καὶ ἐτίμα καὶ ἔχαιρεν ἀναστρεφόμενος μετ' αὐτῶν καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀνταγαπόμενος· ἐν δὲ τῷ οἰκῷ σύζυγος ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς ἐν τελειοτάτῃ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ μέχρι τέλους συνεβίωσε μετὰ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ συζύγου καὶ τῶν προσφιλῶν αὐτοῦ τέκνων. Πλὴν ρεῦ τῆς κακοδαίμονος τύχης! ἵνα μὴ οὐδὲν ὀλίβιος ἐν τῷ βίῳ. Ἐνῶ ὁ φιλήσυχος οὗτος τῶν Μουσῶν ἐργάτης ἐν τῷ σπουδαίῳ ἠρέσκετο βίῳ, ἐντροφῶν εἰς τοὺς κόλπους τῆς εἰρηνικῆς αὐτοῦ οἰκογενείας, δοξάζων τὸν Ὑψίστον καὶ εὐλογῶν τὰ τέκνα του, μακρὰν πάντοτε τῶν πολιτικῶν διαπληκτισμῶν καὶ θορύβῳ, ἀείποτε δ' ἐν μέσῳ τῆς πληθύος τῶν βιβλίων αὐτοῦ ἀσχολούμενος καὶ διάγων, λέγω ἐν τοιαύτῃ μακαρίᾳ εὐδαίμονι καὶ εἰρηνικῇ εὕρισκετο καταστήσει βλάσανος δαίμων ἠθέλησε νὰ δηλητηρήσῃ τὸ γαλήνιον τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ καὶ ἰδοὺ αἴφνης τῷ ἀφαρπάζει ἀπὸ τῆς θερμᾶς ἀγκαλῆς τὸ σφόδρα ὑπ' αὐτοῦ φιλούμενον τέκνον, τὸν ἀγνὸν καὶ δίκην περιστερᾶς ἀθῶν Ἀναστάσιον, ὅστις κατὰ τὸ λέγει τοῦ Σολομώντος «ἠρπάγη μὴ κακίᾳ ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ» καὶ τοῦ ὁποίου ὁ ἄωρος θάνατος ὡς ρομφαία δίστομος διήλθε τοῦ ἀτυχοῦς πατρὸς τὰ τρυφερὰ σπλάγχνα καὶ τὸν κατέβαλλεν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε προῶως παρέσυρεν αὐτὸν καὶ εἰς τὸν τάφον.

Ἄλλ' ὃ μακαρία τοῦ Ἰωάννου ψυχὴ, ἀφοῦ ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τῷ πολυμόχῳ τούτῳ βίῳ κατεμύθησας καὶ τὸν στέφανον τῆς νίκης ἐπαξίως ἀπέληφας, βλέπω Σε νῦν ἐνδικαιωμένη μετ' ἐκείνης τοῦ τρυφεροῦ σου Ἀναστασίου, ἐν ταῖς τῶν Ἀγγέλων νὰ συναυλίζῃσαι χορο-

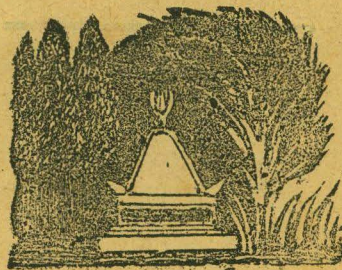
στασίαις, Σε βλέπω ὡς λευχειμονούσα Νύμφη ἀγαλλομένη τὰ ἀνέκφραστα νὰ περιεργάζησαι τῆς Παραδείσου ἀγαθὰ, Σε βλέπω πρὸς τὸν ἀκτινοβολοῦντα καὶ ὅλως ἐξαστράπτοντα θρόνον τοῦ Βασιλέως τῶν Βασιλευδόντων νὰ ἀνέρχῃσαι καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ γόνυ κλίνουσιν ἱκέτιδας νὰ αἴρῃς χεῖρας ὑπὲρ τῆς ἐνταῦθα δεινῶς θαρυπενθούσης οἰκογενείας σου, Σε βλέπω νὰ ρίπτῃς τὸ βλέμμα καὶ πρὸς ἡμᾶς μειδιῶσα δὲ νὰ λέγῃς· ἐνταῦθα ἡ ἀληθὲς εὐδαιμονία, ἐνθα Πᾶν ἀγαθὸν ἐν ἀγάπῃ τελείᾳ, ἐνθα εἶδός τε καὶ κατοπτεῖα ἐν προσώπῳ πρὸς πρόσωπον, ἐνθα ἡ ἀκροτάτη Θεοῦ καθοράται ἀγαθότης, καὶ τὸ φῶς τὸ φωτίζειν τὰ πάντα ὑπὸ τῶν ἁγίων δοξολογεῖται, ἐνθα ἀπέδρα πᾶσα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός.

Μέλλοντες δὲ καὶ ἡμεῖς ἤδη ἀδελφοί μου ν' ἀπέλθωμεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου τεμένους, ἐν ᾧ πρό τινων ἡμερῶν ἡ βαρεῖα τοῦ τάφου πλάξ τοῦ ψυχρὸν τοῦ Ἰωάννου κατακάλυψε σῶμα, δεηθῶμεν τοῦ Ὑψίστου ἵνα συγχωρήσῃ αὐτὸν ἐν τῇ ἀπειρῷ καλοκάγαθίᾳ του, ἐλαφρὰν δὲ καταστήσει τὴν ἐπ' αὐτοῦ καταπεσοῦσαν χθόνα.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ 2. Φ10.0002

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΒΕ

Τ.

Ι Α Κ Ο Β Α Τ Ε Ι Ο Σ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ